

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 4. De reliquis iuramentis licitis, vel illicitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

indeptam in institutione deinde promiserit cum juramento contrarium, fuisse perjurum; sic Barbof. in c. *Tu nos*, h. t. num. 2. Altera est, quam tradit Layman in dict. c. n. 2. dicens, ab illo Clerico non fuisse commissum perjurium contra juramentum promissorium; nam hujus periurii malitia in eo consistit, quod jurans promissionem iuratam implere negligat, id verò locum non habet, si juramentum obligatorium non sit, sive impleri non possit, aut saltem non debeat: sed cense-ri commississe periurium contra juramentum assertorium, cuius malitia in hoc consistit, quòd quis mendacium, aut falsam assertionem suam iuramento sciens confirmet. Nam in casu, quo quis semel jurat, se daturum; & rursum, se non daturum, præsumitur vel in hoc, vel in illo mendacium dixisse, consequenter falsum juramento firmare voluisse, quod utique periurium est; quod pariter depositione dignum est, c. *Presbyter*. 12. dist. 81. & c. *ult.* 22. q. 1.

§. 4.

De reliquis iuramentis licitis, vel illicitis.

2082. Quæstio. 1. est, an, qui juravit rem, ex parte sua licitam, non tamen ex parte recipientis, licite agat ad relaxationem iuramenti? Resp. quòd sic, ex c. 1. h. t. ibi: *Creditoribus ad iuramenta super usuris sibi solvendis præstita relaxanda per Ecclesiasticas censuras cogatis*, quando autem in c. *cum quidam*. 12. h. t. dicitur, eos, qui jurarunt illicita, *absolvendos esse ab illius observantia iuramenti*, debet intelligi de absolute declaratione nullitatem vinculi; non liberante, vel tollente; nam tale iuramentum nullam parit obligationem, seu naturale vinculum conscientie præstandi iurata.

2083. Quæstio altera est, an valeat iuramentum Monachi, quòd in claustrò sui Monasterii, cui se vinculo profes-

sionis adstrinxit, ulterius cum Gerardo Monacho manere non velit? quæstio hæc proposita fuit Urbano III. de quodam Monasterii Priore, qui tale juramentum emisit; respondit autem Pontifex: quòd *non licuit* Monacho supradicto temerarium juramentum facere; maxime, *cum fidem professionis frangeret, & stabilitatis sue propositum evacuaret?* ideoque circa eum tua, inquit, sollicitudo provideat, quòd talis ei pœnitentia injungatur, ut alius quilibet exemplo ejus deterritus, simile aliquid facere pertimescat: ipse verò in claustrò, quòd licite abjurare non potuit, cum stabilitate perpetua, suam pœnitentiam exequatur; c. *sicut ex literis*, 13. h. t. videtur tamen intelligendum de casu discessus à Monasterio *viâ non licitâ*; secus, cum dependentia à consensu legitimi ad hoc Superioris.

2084. Quæstio est. 3. an hæredes Vasalli Ecclesiæ, v. g. qui *Romane Sedis* feudatarius est, postquam uni Pontifici homagium, seu juramentum fidelitatis præstiterunt, Successoribus ejus iterum jurare debeant? hanc quæstionem Cardinales aliqui deciderunt, quam & Clemens III. approbat, *quòd satis sit, si uni Pontifici homagium semel præstiterint; Successoribus verò fidelitatem perinde, ac si etiam ipsis jurassent, servandam esse, c. Veritatis*. 14. h. t. ubi not. homagium, seu juramentum fidelitatis, factum *Romane Sedi, vel dignitati*, esse reale, seu transitorium ad Successores in dignitate, respectu cuius est; quamvis ex parte jurantis sit tantum personale; ratio primi est, quia dignitas, & officium cum persona non extinguitur, sed ad successores transit, c. *si gratiose*, 5. de *rescript.* in 6. consequenter, si is, cui ratione officii sui juramentum præstitum fuit, resignet, aut deponatur ab officio, jurans respectu illius obligatione liberatur: sicuti hoc ipsum in Voto obedientie cernere est, quòd Prælato fit, ut eo deposito obligatio voventis cesset *in illius persona*, & ad successoris personam transeat; arg. c. *Venerabilem*, 34. de *elect.* ratio secundi est, quia jura-

mentum, quoad vim obligandi *in vim religionis*, ex parte jurantis non egreditur eius personam.

2085.

Quæstio 4. est, an, & qualiter obliget juramentum parendi mandato alterius? Resp. de hoc agit *Veniens. 16. h. t.* Cum enim Antonius quidam verbis contendisset cum Mauritio, & pluribus vicissim illatis convitiis exinde gravis inimicitia orta esset, quidam se pacis constituendæ causâ interponentes suggererunt Antonio, ut pro satisfactione, Venerorum Civium quorundam mandato *se obediturum juraret*, quod ipse fecit ex confidentia, seu bona fiducia, ratus non se aliquid commisisse, ob quod grave quidpiam imponendum sibi esset: sed Cives illi præceperunt Antonio, *ut Ducis Veneti Curiam nunquam intraret, nisi, cum omnes per generale editum ad curiam vocarentur.* Verum Antonius, qui *Ducis consiliarius* erat, & multarum Ecclesiarum Advocatus, quibus ipse in iudicio patrocinium præstare obligabatur, tale juramentum nunquam edidisset, si ejusmodi mandatum suæ obligationi contrarium suspicatus esset: Innocentius III. igitur re intellectâ, mandavit Patriarchæ Grandensi, si posterius istud iuramentum, priori licitè edito, cognôrit esse contrarium, ut Apostolicâ auctoritate declareret, *non servandum esse.* Ex hoc colligitur, juramentum licitum parendi mandatis alterius, non porrigi ad illicita; vel alteri præiudiciosa, vel non cogitata; sic Flaminius *de Resignat. benefic. l. 1. q. 13. n. 46.* Unde etiam vota, & juramenta subditorum non possunt iuri Superioris derogare, ut Superior iustâ existente causâ non possit illis derogare; ita Sanchez *l. 8. matr. D. 17. à n. 3.*

2086.

Quæstio est. 5. an Advocatus v. g. sit periurus, qui iuramento promisit, Ecclesiam, vel personam defendere, & occurrente casu recusat, etiam si ad Superiorem appellet? Resp. ex *c. Brevi. 17. h. t.* ubi Pontifex expressè docet, quod in hoc articulo appellantem à periurio talis appellatio non excuset, imò (nisi difficultas existat, propter quam requisitus non possit Ecclesiæ subvenire) culpa

perjurii potius irretiatur. Verum, hæc intelligenda sunt [ut insinuatur in textu] *nisi iusta causa excuset*, quæ afferat moralem necessitatem, hic, & nunc intermittendi defensionem; vel aliquem æquè idoneum, & paratum substituat, ut notat Layman in dict. *c. Brevi. n. 5.* quod intellige, si revera gravis causa urgeat pro tali casu non exhibendi operam personalem; cui non videretur sufficere respectus personæ, contra quam in tali causa procedendum foret; cum hoc non possit ei esse incogitatum.

Quæstio est. 6. an scienter jurans illicitum, indigeat absolutione à vinculo juramenti? an, si ignoranter? an si juravit, quod est licitum, sed putans illicitum? huic quæstioni occasionem dedit casus cum Rege Aragoniæ, qui, [ut habetur in *c. quantò. 18. h. t.*] à Consiliariis suis [quin *potius Seducitoribus*, ut ait textus] inductus fuit, ut juraret irrequisito assensu populi, usque ad certum tempus patris sui conservare monetâ, quæ tamen circa mortem ipsius fuerat legitimo pondere defraudata. Quoniam autem eadem monetâ est adeo diminuta, & minoris valoris effecta, quod grave propter hoc in populo scandalum generatur: Rex, quod egerat indiscretè, discretè cupiens revocare, ac necessitati populi satisfacere, ab observatione juramenti prædicti, ex quo sibi, & regno suo metuebat grave periculum imminere, suppliciter à Romano Pontifice postulavit absolvi.

Ad hanc Regis supplicationem rescripsit Innocentius III. quod super hoc diligens indagator, veritate compertâ potuisset facile intueri, quod non tam erat absolutio necessaria, quàm interpretatio requirenda: quoniam, cum juramentum fecisti, monetam aut falsam, aut legitimam esse credebas? *si falsam* [quod de Regis Serenitate non credimus] juramentum fuisset illicitum, & nullatenus observandum,

dum, & pro eo tibi esset pœnitentia injungenda; cum iuramentum, ut esset iniquitatis vinculum, non fuerit institutum. Si verò ipsam legitimam esse credebas, iuramentum licitum fuit, & usquequaque servandum. Et, ut irreprehensibiliter observetur, consulimus, & mandamus, ut reprobata moneta, quæ à legitimo pondere fuerat diminuta, alia sub nomine Patris tui moneta cudatur, quam ad legitimum pondus reducas, secundum eum statum, quem tempore Patris tui habuit meliorem: ita, quòd & antiqua moneta, quæ ab illo statu falsa non fuerat, cum ea pariter expendatur: per quod & dispendium vitari poterit, & iuramentum servari. Veruntamen, si forte monetam ipsam, in præstatione iuramenti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua super hoc conscientia te remordet, venerabili fratri nostro Episcopo Casaraugust: cui super hoc scribimus, tuum humiliter confiteri reatum, & satisfactionem, quam indixerit tibi pro illicito iuramento, devotè suscipias, & studeas adimplere.

4088. Ex hoc textu communiter deducunt DD. ut etiam legitur in rubrica hujus c. iuramentum scienter factum de re illicita, non egerè absolutione, cum non inducat ullam conscientie obligationem; si autem ignoranter, seu cum ignorantia illiciti, servandum esse, si, quòd promissum est, modo licito servari potest: si denique licitum est, quòd juratum, esto crederetur à jurante illicitum, puniendum esse pravum jurantis animum; iuramentum tamen tenere, nec iurantem ab obligatione, ubi cognoverit, non esse illicitum, esse immunem. Gonzalez tamen, apud quem habetur integer textus hujus c. n. 5. censet, ex hac Innocentii epistola rectius deduci hanc singularem assertionem: si moneta legitimo pondere, & integritate non constat, mutari à Principe debere, nec contrarium iuramento obstringi; hoc ta-

men videtur intelligendum, si Princeps à suis Consiliariis deceptus putavit monetam esse rectam, & sub hoc deprehendit, esse diminutam; nam servare monetam à justo pondere defraudatam, illicitum est, ubi propter hoc grave scandalum in populo generatur; igitur, cum hoc mutare possit, vel cudendo aliam justis ponderis, vel augendo valorem, cum sic iuramentum de non mutanda moneta servari possit, videtur ad hoc obstringi.

Difficultas tamen esse potest, an ex vi iuramenti teneatur ad illam mutationem vel per eusuram novæ, vel per valorem extrinsecum veteris? an ex alio titulo, quo tenetur cavere scandalum in populo? Videtur enim, quòd non ex vi iuramenti. 1. quia neutrum juravit; & quòd juravit licite, putans materiam juratam esse licitam, deprehendit illicitam, ad quam non datur obligatio. 2. jurans licitum, putans illicitum, tenetur ex vi iuramenti ad iuratum, ubi deprehendit licitum, ut dicitur in textu; ergo per oppositum, jurans illicitum, putans licitum, non tenetur ex vi iuramenti, postquam deprehendit juratum esse illicitum. Non videtur autem dubium, damna secuta populo, & reliquis ex hoc decepti Principis iuramento per ignorantiam mali edicto, à talibus Consiliariis esse læsis omnibus resarcienda; cum ipsi unice eorum causa iniusta sint pravo suo consilio: textus tamen videtur stare pro obligatione vi iuramenti.

Præter dicta not. 1. iuramentum, in præiudicium Superioris edictum, non valere; sed interpretandum esse secundum terminos iuris; prima pars habetur ex c. Venientes. 19. h. t. ubi cum Consules Tudertini, in aggressu officii iurarent, in iudiciis servare loci consuetudinem (nimirum latas sententias super mutuis, & fideiussionibus exequendi intra 24. dies) quòd tamen repugnat iuri concedenti gravatis per sententiam appellandi facultatem; Pontifex reprobavit hoc iuramentum, in

2089.

2090.

in quantum iuri Superioris præiudicium, rationem reddens: quia etiam alii Judices jurare coguntur, quòd secundum leges iudicabunt, & tamen hoc non obstante justas appellationes admittere debent; ideo mandavit Consulibus civitatis, ut in posterum appellationibus interpositis deferant, cum in iuramento ipsorum, jus Superiorum exceptum intelligatur: secunda pars ex eo probatur, quia iuramentum obligationem iuris, super quod fertur, non extendit, sed tantum intendit sive auget intensivè, non extensivè; non extensivè; prout colligitur ex hoc c. & ibid. tradit Imola, n. 2. & alii. Et ideo etiam in c. ad nostram. 21. eod. dicitur, quòd generale iuramentum intelligi debeat cum clausula: *si fieri potest, ut non obviet iuri*; secus verò tanquam temerarium, contra juris observantiam, non obligare.

2091. Not. 2. quamvis dixerimus n. 2043. eum, qui juravit solvere usuras, & solutas nec per se, nec per alium, apud ullum Judicem, repetere; tamen quidem ex vi iuramenti, propter obligationem Deo exinde natam, ad eas saltem momentaneè solvendas; hoc tamen debere accipi, ut non procedat, si alia causa legitima, eas repetendi, superveniat; quo casu repetendo solutas, nihil ageret contra prius iuramentum; constat ex c. ad nostram. 20. b. t. Cum enim Joannes, & Jacobus, Titio usuras persolvissent iuramento confirmantes, quòd nec per se, nec per alium eas repetere vellent, nec super hoc apud ullum Judicem agere; Titius autem in testamento hæredes obligasset, ut omnibus, à quibus usuræ solutæ fuissent, eas restituerent; Joannes & Jacobus, metu memorati iuramenti eas non repetierunt; nec hæredes solverunt. Cum autem Innocent. III. hoc intellexisset, scribens ad Archiepiscopum Pisanum, mandamus, inquit, quatenus sub pena excommunicationis publicè in Ecclesia proponi facias, vel proponas, ut qui super hoc noverint veritatem, procedant ad testimonium proferendum; & si per dicta

testium, vel alia documenta tibi confiterit de præmissis; hæredes illius, ut usuras, quas à prædictis Pater eorum accepit, restituant universas, ecclesiasticam censuram compellas. Ex quo textu deducitur, duplici de causa fuisse licitum in tali casu, non obstante iuramento, repetere usuras. 1. quia Titius, hoc ipso, quòd hæredes obligaverit, solutas restituere, remisit iuramentum quoad quaecunque jus, quo tenerentur non repetere, aut ipsum, vel hæredes ejus non molestare; 2. quia iuramentum illud non porrigitur ad casum, si alio titulo (v. g. voluntate, aut dispositione Usurarii) ipsi novum constitueretur jus repetendi; cum novo iuri, & titulo non censeantur per illud iuramentum renuntiasse; sed aliis, si quæ tunc erant.

Not. 3. iuramentum; quod sine causa rationabili, conjuges emiserunt, de nunquam utendo iure conjugii, irritum esse; ut dicitur c. Tuanos. 24. b. t. unde hoc titulo se separare non possunt; ac eum, qui antequam contraxit cum muliere, juravit eam ducere, sciens, eam fuisse fornicatam cum alio, vel deformem, non posse illi opponere priora; secus superveniencia, ex c. Quemadmodum. 25. eod. Ex quo textu deducitur, non esse contra juratam promissionem futuri matrimonii, nolle promissionem adimplere, si unius è sponsis notabilis deformitas superveniat, aut status ejus notabiliter immutetur ante nuptias.

Not. 4. si mulier consentiens alienationi rerum dotalium, aut propter nuptias donatarum, factæ à marito, iuramento confirmet, quòd ejusmodi alienationem impugnare nolit, sed postea soluto matrimonio nihilominus oppugnet alienationem; esto secundum leges civiles consensus in ejusmodi alienationem obligatorius non sit; tamen, ne per talem prætextum perjuriis via aperiatur: mulieribus servandum esse ejusmodi iuramentum, si absque vi, & dolo sponte præstitum sit, & in alterius præjudicium non redundet; neque ob-

ser-

servatum vergat in dispendium salutis æternæ; sic Innocentius III. in c. cum contingat. 28. h. t. & quamvis Layman in dict. c. n. 5. censeat, quod, si mulier in alienationem rei dotalis, vel propter nuptias donatæ, cum iuramento consentiat, renuntians privilegiis suis efficaciter, etiam ex iustitiæ virtute obligationem contrahat; volens, pactum, sive contractum, qui lege ipsi resistente ob privatum commodum irritus est, per accessionem iuramenti confirmari, ita, ut etiam in externo foro actio tribuatur: contrarium tamen probabilius teneri, constat ex dict. l. 1. tit. 35. c. l. 3. tit. 13.

ARTICULUS III.

Quibus liceat jurare in iudicio?

2094.

Quamvis omnes homines, qui habent usum rationis, ex natura rei possint emittere iuramentum in iudicio; aliqui tamen ob hoc repelluntur, inter quos sunt periuri, ut habetur in c. Parvuli. 22. q. 5. ibi: qui semel periuratus fuerit, nec testis sit post hoc, nec ad Sacramentum accedat, nec in suo, vel alterius iurator existat. Quamvis autem hunc textum plures accipiant solum de illo, qui in iudicio de perjurio convictus, & condemnatus est, ut voluit Sotus de iust. l. 2. q. 1. a. 10. & alii cum Barbof. in dict. c. Parvuli. n. 2. & Sanchez l. 3. in Decalog. c. 3. num. 5. videtur tamen valde probabiliter idem ex hoc textu dicendum de omnibus perjuris notoriis notorietate facti, quamvis in iudicio non convictis, si iuramentum id notorium fuerit quantum ad verba, deliberationem, & factum; quia nimirum eiusdem est evidentia facti illum dixisse verba iurandi, & bene deliberasse, & cognovisse, se jurasse falsum; ita docent Valent. 2. 2. D. 6. q. 7. punct. 3. colum. 4. vers. disputat verò, Azor, instit. moral. p. 1. l. 11. c. 11. qu. 6. Quando autem in textu dicitur: nec

Tom. II.

in sua, nec in alterius causa iurator existat, accipiendum est de iuramento; quod ad honorem, vel favorem iurantis spectat, ut est iuramentum purgationis; vel probationis supplicandæ, vel etiam testimonii ferendi: at verò ea iuramenta, quæ potius onerisunt, quam honori, uti est iuramentum calumniæ, & fidelitatis, quod præstatur domino in causa feudi, &c. etiam perjuri, & alii infames præstare debent; ut docet gloss. in cit. c. Parvuli, V. causa. Sanch. l. 3. cit. c. 3. numer. 5.

Dubitari etiam potest de pueris, an admitti iure possint ad edendum in iudicio iuramentum? Resp. in dict. c. parvuli. 22. q. 5. haberi parvulos, qui sine rationabili ætate sunt, non debere cogi iurare; & c. pueri, 15. ibid. pueros ante annos quatuordecim non cogendos iurare; ubi nota. r. dici, non esse cogendos; non autem, prohibitos. Unde Suarez l. 1. de iuram. c. 14. n. 5. putat, pueros ante pubertatem, si iurare velint in iudicio, non esse prohibendos, modo aliunde constet, illos esse sufficienter capaces iuramenti; nam, quod non cogantur iurare, favor est, non pœna: rectius tamen non admittuntur regulariter, quando eorum iuramentum recipiendum foret cum partis adversæ gravi præiudicio, seu in causa gravi; idque propter imbecillitatem ætatis, & maturi iudicii, cum periculo facilis flexionis in obliquum potentiâ, promissis, commodo, & inclinatione in partem, pro qua iurant.

De Presbyteris extat textus in 2. q. 4. c. si quis. 4. ubi dicitur: si quis Presbyter contra Laicum, vel Laicus contra Presbyterum aliquam habet querimoniæ controversiam, Episcopo præcipiente personarum acceptione finiatur, & Laicus per iuramentum (si necesse sit) se expurget: Presbyter verò vice iuramenti, per Sanctam consecrationem interrogetur, quia Sacerdotes ex levi causa iurare non debent. Manus enim, per quam

Zzz